

Μαρία Α. Κασιώτη
Φοιτήτρια του Τμήματος Ιστορίας Εθνολογίας ΔΠΘ

**Παρατηρώντας εικονοστάσια στο οδικό δίκτυο Λαμίας – Καρπενησίου –
Προυσού. Μια εθνογραφική προσέγγιση.**

Σκοπός της συγκεκριμένης ανακοίνωσης είναι να θέσει ορισμένα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα της επιτόπιας εθνογραφικής έρευνας με αφορμή την καταγραφή των εικονοστασίων ενός επαρχιακού δρόμου στην κεντρική Ελλάδα. Τέτοια ερωτήματα π.χ. είναι να εντοπιστεί ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στο «παρατηρώ» και στο «βλέπω» ή «ακούω», τι ακριβώς είναι αυτό που προσλαμβάνω ως παρατηρητής – εθνογράφος στο πεδίο και κάτω από ποιες προϋποθέσεις διαμορφώνεται, πού είναι ενταγμένο το αντικείμενο της παρατήρησής μου και ποιοι είναι οι παράγοντες που καθορίζουν τη δική μου και τη δική του θέση κ.ο.κ. Επιπλέον, ερωτήματα όπως πώς διαμορφώνεται ο χώρος ως τόπος μέσα από τη βιωμένη σχέση των ανθρώπων με αυτόν, κι ακόμη πώς μπορεί ταυτόχρονα ο ίδιος χώρος να βιώνεται από διαφορετικούς ανθρώπους, με αποτέλεσμα να μετατρέπεται σε «παλίμνηστο», δηλαδή έναν πολλαπλό τόπο.

Το υλικό που τροφοδοτεί αυτή την εργασία προέρχεται από επιτόπια έρευνα στην επαρχιακή οδό Λαμίας – Καρπενησίου – Προυσού (109 χιλιόμετρα), ένα πεδίο που παρουσιάζει ιδιαιτερότητες ως δρόμος, αλλά ταυτόχρονα είναι και πλούσιο σε χρήση, επομένως και σε νοήματα. Το ερωτηματολόγιο – φόρμα καταγραφής, που δημιουργήθηκε για να βοηθήσει στον σκοπό αυτό, αφορά το υλικό κατασκευής του εικονοστασίου, την θέση που εντοπίστηκε, την κατάσταση που βρέθηκε, τον Άγιο αφιερώματος, αν χρησιμοποιείται ή όχι, τα στοιχεία του αφιερωτή και κάποιες παρατηρήσεις σχετικές. Βέβαια, όπου και όταν ήταν δυνατόν, τραβήχτηκαν και αντίστοιχες φωτογραφίες.

Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι τα εξής. Εντοπίστηκαν 457 εικονίσματα από το τέλος της πόλης της Λαμίας έως την σήραγγα Τυμφορηστού (Καρπενήσι) (79 χιλιόμετρα) και 77 εικονίσματα από το Καρπενήσι έως την ιερά μονή της Παναγίας της Προυσιώτισσας (30 χιλιόμετρα). Τα περισσότερα από αυτά ήταν κατασκευασμένα από μέταλλο. Λίγα ήταν τα μεγάλα εικονοστάσια. Από αυτά τα πιο περιποιημένα βρίσκονται στον επαρχιακό δρόμο για Προυσό και μέσα σε κάποια χωρία απ' όπου διέρχεται ο επαρχιακός δρόμος. Παρατηρήθηκε πως σε ελάχιστα αναφέρονται τα στοιχεία του αφιερωτή, ο λόγος που χτίστηκαν και ο Άγιος προς τον

οποίο αφιερώθηκαν (τα περισσότερα έχουν διάφορες εικόνες). Αρκετά δύσκολο έως ακατόρθωτο ήταν να εντοπιστεί ό,τι έχει σχέση με την «μυθολογία» που συνοδεύει την κατασκευή – ίδρυσή τους, καθώς οι ντόπιοι και όσοι βρισκόντουσαν γύρω από τα εικονοστάσια δεν ήξεραν τον ακριβή λόγο για τον οποίο χτίστηκαν. Έτσι για ελάχιστα μαθεύτηκε η ιστορία τους. Από όσα βρέθηκαν, συνάγεται το συμπέρασμα πως ότι «βλέπουμε» δεν είναι μονοδιάστατο, αλλά έχει και άλλες πτυχές οι οποίες, αν εντοπιστούν, οδηγούν σε συμπεράσματα πολυδιάστατα, διαμορφώνοντας το χώρο του επαρχιακού δρόμου σε έναν πολλαπλό τόπο.

Maria Kapsioti

Undergraduate, Department of History and Ethnology – Democritus University of
Thrace (Komotini – Greece)

Observing shrines (“eikonostasia”) aside a Greek country road. An ethnographic approach.

Abstract

In this paper we try to discuss some theoretical and methodological issues which arise from the observation of the shrines (“eikonostasia”) aside the Greek roads. Initially we try to define the term “observation”, as it makes sense in an ethnographic field, and its difference from “(sight)seeing” or “listening” at the same space. Moreover, we discuss the perception of space as place or landscape through the process of an “experienced” relation between people (groups or individuals) and space. Our conclusion is that space is perceived in many different ways at the same time, so that space becomes a type of “multiple place” in terms of multilocality. Our field is a country road in Central Greece (Lamia – Karpenisi – Proussos monastery) where we can observe hundreds of shrines located aside the road for different purposes. We try to analyze the data of each shrine (material – location – icons – cultural context etc.) in semiotic terms, in order to reinforce our hypothesis.